

Estratègies locals contra l'abandonament escolar

Sumari

1.	CONCEPTES CLAU	3
	Definició d'èxit educatiu, de fracàs escolar i d'AEP	3
	Principals indicadors al respecte pel que fa al cas català	4
	Factors explicatius de l'AEP	5
	Marc d'intervencions davant l'AEP	6
2.	PRINCIPALS REPTES PER FER FRONT A L'ABANDONAMENT ESCOLAR PREMATUR.....	7
3.	PROPOSTA DE POLÍTIQUES I PROGRAMES MUNICIPALS PER FER FRONT A L'ABANDONAMENT ESCOLAR PREMATUR.....	9

1. CONCEPTES CLAU

Definició d'èxit educatiu, de fracàs escolar i d'AEP

La definició oficial de la UE té a veure amb l'educació postobligatòria: el fracàs escolar com la no graduació en ESO i l'abandonament escolar prematur com la no graduació en etapes postobligatòries. És una definició que té carències i que pot induir a l'error i, a més, hi ha casos específics que la definició no recull. A més hi ha elements de risc de fracàs escolar que s'expliquen pel que passa durant l'obligatòria, i és on cal intervenir.

Optem, doncs, per una concepció multidimensional que atén aspectes com rendiment, impacte, transicions, adhesió i equitat:

- **Rendiment:** l'èxit escolar, l'acreditació. És objectivable i quantificable.
- **Impacte i transicions:** les afectacions sobre la vida social personal i laboral de l'alumne.
- **Adhesió:** cal mirar també el procés que porta cap a l'èxit, no només el resultat final. És necessari que hi hagi satisfacció i sentit de pertinença a l'experiència escolar.
- **Equitat:** no podem parlar d'èxit si només parlem d'una part de la població. Èxit per a tothom.

1. CONCEPTES CLAU

Principals indicadors al respecte pel que fa al cas català

Objectiu UE 2020: 10%

Mitjana UE: 11%

Espanya: 15% (molta diversitat segons CCAA)

Catalunya: molt a prop de la mitjana estatal

El fracàs escolar i l'AEP segueixen sent dos dels problemes centrals del sistema educatiu català.

És preocupant, també, per una qüestió d'equitat i de justícia social i educativa perquè no afecta a tothom per igual. L'AEP reproduceix les dinàmiques de desigualtat social (de gènere, lloc de naixement i classe social).

L'origen importa malgrat els discursos dominants que posen l'èmfasi en (1) el mercat de treball: abandonen perquè busquen feina (però també els empeny el sistema educatiu) i (2) individualisme: depèn del mèrit, de l'esforç i la capacitat de cadascú. (Potser són necessaris però cal tenir en compte que són elements que es construeixen socialment, no depenen només de la persona).

1. CONCEPTES CLAU

Factors explicatius de l'AEP

Tres grans conjunts de factors:

Individuals

- Personals: classe social, sexe, procedència.
- Familiars: capital cultural.

Escolars

- Composició social de les escoles (efecte *push*, efecte *company*).
- Factors pedagògics i organitzatius (efecte procés).

Estructurals

- Sistema educatiu (oferta educativa, estructura de l'ESO).
- Estructura socioeconòmica (mercat de treball, estructura productiva).

1. CONCEPTES CLAU

Marc d'intervencions davant l'AEP

Prevenció

Accions que es desenvolupen abans que apareguin els símptomes per generar condicions equitatives d'aprenentatge i de desenvolupament educatiu. Actuen sobre el conjunt del sistema mirant de crear contextos socioeducatius que generin oportunitats d'èxit per a tothom.

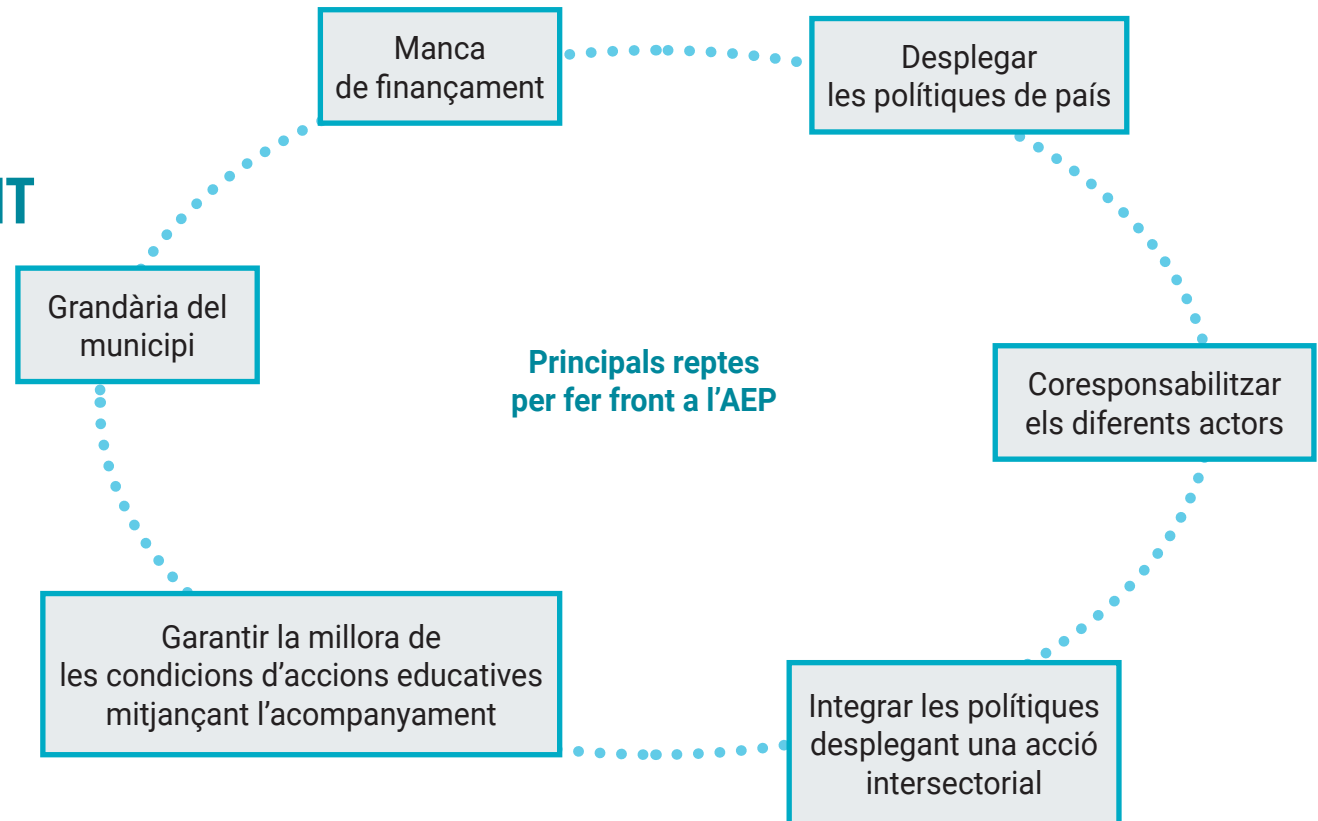
Intervenció

Mesures sobre individus o grups en risc. Actuen sobre l'AEP quan es manifesten els primers símptomes. Es focalitzen sobre l'alumnat en risc i també sobre determinats centres.

Compensació

Actuar sobre aquells que ja han abandonat amb l'objectiu de tornar a vincular els joves amb la seva trajectòria formativa. Dispositius de segona oportunitat (o de "noves oportunitats").

2. PRINCIPALS REPTES PER FER FRONT A L'ABANDONAMENT ESCOLAR PREMATUR

2. PRINCIPALS REPTES PER FER FRONT A L'ABANDONAMENT ESCOLAR PREMATUR

- La **grandària del municipi** és un element central per entendre les possibilitats d'intervenció dels diferents agents locals.
- La **manca de finançament** que pateixen els municipis des de les retallades pressupostàries que els darrers anys ha portat a terme la Generalitat de Catalunya han afectat el desplegament de programes clau per fer front a l'AEP tal com els plans educatius d'entorn (PEE) o els programes de formació i d'inserció (PFI).
- És imprescindible **desplegar polítiques de país** en un tema tan central com el de la consecució de l'èxit educatiu per a tothom. Calen acords i pactes a llarg termini que vagin més enllà d'opcions partidistes i permetin avenços clau en aquesta àrea.
- És fonamental avançar en la **coresponsabilitat** dels diferents actors en la lluita contra l'AEP. Es tracta d'un fenomen compartit, que afecta tothom i, per tant, cal posar tots els recursos a l'abast per fer-hi front de forma també compartida. Administracions autonòmiques i locals, centres educatius, entitats d'educació no-formal, docents, famílies i un llarg etcètera s'han d'implicar des del seu àmbit d'intervenció en la lluita contra l'AEP.
- Cal avançar en la **integració de polítiques** per fer front a l'AEP, desplegant una acció intersectorial que permeti trobar sinèrgies entre diferents àrees, entre les quals destaquen educació, sanitat, economia, joventut i serveis socials.
- La idea d'**acompanyament** ha de guiar totes les accions de lluita contra l'AEP, desplegant una concepció ampliada del concepte que permeti passar de la culpabilització a la responsabilització, garantint que tots els agents puguin portar a terme la seva acció educativa en les millors condicions possibles.

3. PROPOSTA DE POLÍTIQUES I PROGRAMES MUNICIPALS PER FER FRONT A L'ABANDONAMENT ESCOLAR PREMATUR

Àmbit	Tipus	Característiques
Prevenció	Plans educatius municipals a favor de l'èxit educatiu	Mirada a llarg termini. Acord municipal. Coordinació de polítiques i programes.
	Reforç de l'oferta educativa	Augment i millora de l'oferta educativa, sobretot en les etapes pre- i postobligatòria i específicament a bressol i cicles formatius.
	Plans i programes municipals de caire sectorial o intersectorial	Plans educatius de ciutat, plans de joventut, plans de transició escola-treball, plans lectors, etc.
	Beques	Reforç de les beques adreçades específicament a les extraescolars, les activitats d'estiu i l'educació postobligatòria.
	Taules i comissions mixtes	Taules i comissions temàtiques i/o sectorials o intersectorials per planificar i treballar conjuntament les accions de lluita contra l'AEP.
	Sistemes de detecció i seguiment	Desenvolupament de sistemes de recollida de dades que permetin detectar i seguir les trajectòries dels i de les joves, tot identificant diferents perfils per poder desplegar polítiques específiques i personalitzades.

3. PROPOSTA DE POLÍTIQUES I PROGRAMES MUNICIPALS PER FER FRONT A L'ABANDONAMENT ESCOLAR PREMATUR

Àmbit	Tipus	Característiques
Intervenció	Programes de diversificació curricular	Programes adreçats a alumnes de segon cicle de l'ESO amb baix rendiment acadèmic i riscos de no-graduació.
	Programes Magnet	Programes adreçats a centres amb elevada segregació escolar per tal de reforçar els seus projectes educatius i diversificar la demanda.
	Programes de suport a alumnat nouvingut	Programes de suport a alumnat nouvingut per garantir la seva inclusió escolar en sentit ampli.
	Programes de reforç a les AMPA	Programes de suport i reforç a l'acció educativa de les AMPA.
	Programes de mentoria	Programes d'acompanyament i de suport entre joves per garantir l'èxit educatiu.
	Programes d'orientació	Diferents mesures i programes per millorar les transicions de l'educació obligatòria a la postobligatòria.
	Programes extraescolars	Programes de reforç de les activitats extraescolars o de relació escola-entorn, així com programes de medi obert per a joves amb risc.

3. PROPOSTA DE POLÍTIQUES I PROGRAMES MUNICIPALS PER FER FRONT A L'ABANDONAMENT ESCOLAR PREMATUR

Àmbit	Tipus	Característiques
Compensació	Oferta de PFI	Oferta de plans de formació i d'inserció per a joves majors de 16 anys que no tenen el graduat en ESO.
	Oferta d'escola d'adults	Escoles d'adults per garantir el dret a l'aprenentatge durant tota la vida per a tota la població.
	Mecanismes de noves oportunitats	Mecanismes de noves oportunitats que permetin la reinserció de joves en situació d'abandonament escolar prematur i/o amb exclusió laboral i/o social.

Autora

Aina Tarabini

Professora del Departament de Sociologia de la UAB

Punts 2 i 3: resultat del treball en grup realitzant en el marc de la Tarda de regidors d'educació:
"Estratègies locals contra l'abandonament escolar"

Data

17/04/2018

Coordinació

Oficina de Planificació Educativa

Gerència de Serveis d'Educació

Àrea de Cultura, Educació i Esports